Kosmetika a kosmetologie

Přednáška 1 – Historie kosmetických přípravků, základní pojmy

Přednáška byla připravena v rámci projektu Evropského sociálního fondu, operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s názvem „Zvyšování exkluzivity výuky technologie tuků, kosmetiky a detergentů“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/28.0132.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Historie

- archeologické nálezy dokladující „dekorování“ lidského těla – téměř půl milionu let
- *Homo erectus* - použití barviv (červený okr), součást sociálních rituálů
- *Homo sapiens neanderthalensis* – použití barviv při pohřbívání, příslušnost k určitému kmeni, společenský význam osob

- rozvoj používání KP s rozvojem prvních starověkých civilizací
- šlo především o **dekorativní kosmetiku**
- význam: rituální (náboženské obřady, líčení bojovníků apod.)
- posléze získává kosmetika význam „krášlící“

- původ slova „kosmetika“ z řeckého **kosmeo** – zdobím, krášlím

Historie – dekorativní kosmetika a parfémy

- prvotní funkce kosmetických přípravků – krášlení, zdobení → nejstarší forma KP – **dekorativní kosmetika**
- v průběhu dalšího vývoje se kosmetika používala pro vylepšení vzhledu, ale i pro korekci a zakrytí vad

Egypt

- barvení očí (oční stíny) 7 tis. – 10 tis. let př.n.l.
- nálezy svitků s recepturami – *Papyrus Ebersův* (1550 př.n.l.) obsahuje i recepty na KP (včelí vosk, olivový olej, ambra, mošus..)

Historie - dekorativní kosmetika a parfémy

- 7 tis. let př.n.l. – nálezy nádob na **parfémy**
- původní parfémy byly pravděpodobně založeny na spalování rostlinných pryskyřic ve formě kadidla a sloužily především k náboženským účelům
- téměř současně se objevilo používání **olejů** (olivový, sezamový) s macerovanými částmi vonných roslin
  - využití: čištění a změkčení kůže
    - maskování tělesných pachů
    - ochrana před horkým počasím
- 4 tis. př.n.l. – kůže kolem očí (oční linky)
  - barviva obsahovala především sloučeniny těžkých kovů
  - (Sb, Cu, Pb, Hg)

Historie - dekorativní kosmetika a parfémy

- egyptské parfémy a dekorativní kosmetika byly postupně využívány i v Řecku a Římě
- Řecko mělo i své původní receptury – med a olivový olej pro zesvětlení pleti a změkčení, oxidy železa ve směsi s olivovým a olejem a včelím voskem – rtěnky, lesky na rty (na rozdíl od Egypťanek, v Řecku důraz na přirozený vzhled)

- s rozvojem obchodu došlo k šíření kosmetických receptur, především se rozšiřoval sortiment **vonných látek**
- první parfémy – základem olivový olej
  - první moderní parfém vyroben v Uhrách až v r. 1370 (směs alkoholu a parfémovaného oleje)

- první zmínky o **pudrech** – Čína cca 1500 př.n.l.

Historie – toaletní prostředky

- první zmínka o použití mýdel?????
- **Egypt** – čistící krémy (směs olejů a práškového vápna)
- první výrobek s charakterem mýdla – **Babylón** 2200 př.n.l. (směs olejů a alkálií)
- výroba **mýdel** započala až v Evropě (Francie, Itálie) – 9.-10. st. n.l.
- **Přípravky na snížení pocení** – poprvé Řecko (kamenec hlinitý)
- **vonné oleje** – rozšířené koupelové prostředky
- **orální kosmetika**
  - **Egypt** 5 tis. př.n.l. – kapsle z tamaryškových listů, které se
  - žvýkaly (faraonova družina)
  - později zubní prášky na bázi myrhy, popela a hovězí rohoviny
  - první **zubní pasty** v Evropě v 19. st.

Historie – vlasová kosmetika

- ve starověku značně rozšířeno barvení vlasů
- Egypt, Asie (3 tis. př.n.l.) – **henna** *(Lawsonia inermis)*
- **Řím** – kadeřnické salony
  - z této doby pochází i tvorba vln (předchůdce dnešní ondulace)

- rozšíření palety barevných odstínů bylo dosaženo až zavedením **syntetických barviv** na počátku 20. st.

- zmínka o prvních šamponech založených na holicích mýdlech je až z 18. st.
- první komerční šampony - Schwarzkopf

Historie

- po pádu Římské říše zpomalení rozvoje kosmetiky v Evropě
- celkový úpadek kultury
- oživení až s nástupem **renesance**
  - používání KP spojeno především s aristokracií v Itálii a Francii
  - tyto země centrem výroby KP

- **výrazný pokrok ve vývoji, výrobě a využívání KP až ve 20. letech 20. století**

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Definice kosmetického prostředku

- nárůst životní úrovně → zvýšené využívání prostředků sloužících k péči o tělo
- tyto prostředky mají různé vlastnosti, způsob použití, účinnost…
- nárůst počtu KP → potřeba systemizace a zařazení KP
- snaha o přesnější vymezení **KP**
- první pokusy na počátku 20 st., závazná definice koncem 40. let

v EU bude platit od 7/2013 definice KP, která je dána Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 ze dne 30. 11. 2009 o kosmetických přípravcích.

definice prakticky totožná s dosavadní definicí kosmetického prostředku daného zákonem č. 258/2000 Sb.

Definice kosmetického prostředku

- definice KP podle uvedeného nařízení:

Kosmetickým přípravkem je jakákoli látka nebo směs určená pro styk s vnějšími částmi lidského těla (pokožkou, vlasovým systémem, nehty, rty, vnějšími pohlavními orgány) nebo se zuby a sliznicemi ústní dutiny, výhradně nebo převážně za účelem jejich čištění, parfemace, změny jejich vzhledu, jejich ochrany, jejich udržování v dobrém stavu nebo úpravy tělesných pachů.

- mezi KP tedy **nepatří** prostředky, které se polykají, jsou inhalovány, popřípadě vpichovány
- **KP by neměly mít primárně léčivý účinek**
- tzv. „léčebná kosmetika“ není KP ale léčivo!!!

Definice kosmetického prostředku

- definice KP je pojata široce, a to zejména proto, že mnohé přípravky mají často současně řadu různých funkcí
- posouzení zda se jedná o KP musí být **komplexní** (musí být brány v potaz veškeré vlastnosti a účinky KP)
- každý KP je posuzován **samostatně**

- na trhu bohatá škála KP – potřeba kategorizace

- Nařízení 1223/2009 uvádí dvojí kategorizaci (obě orientační)
- důležitější je kategorizace, která je uplatňována při tvorbě receptur nových KP

Kategorizace KP

- přípravek, který se oplachuje **(rinse-off)**
- přípravek, který se neoplachuje **(leave on)** – KP má prodloužený styk s povrchem
- přípravek na vlasy – aplikace na vlasy nebo ochlupení obličeje s výjimkou řas
- přípravek na kůži
- přípravek na rty
- přípravek na obličej – pouze kůže obličeje
- přípravek na nehty
- přípravek pro ústní hygienu – aplikace na zuby nebo sliznici dutiny ústní
- přípravek aplikovaný na sliznice
  - ústní dutiny, okrajů očí, zevních pohlavních orgánů
- přípravek na oči
- přípravek pro profesionální použití – aplikace při výkonu profesní činnosti

Kategorizace KP

- v roce 2007 uveřejnila EK na základě doporučení Cosmetics Europe – The Personal Care Association kategorizaci, která se v kosmetickém odvětví prosazuje nejvýrazněji

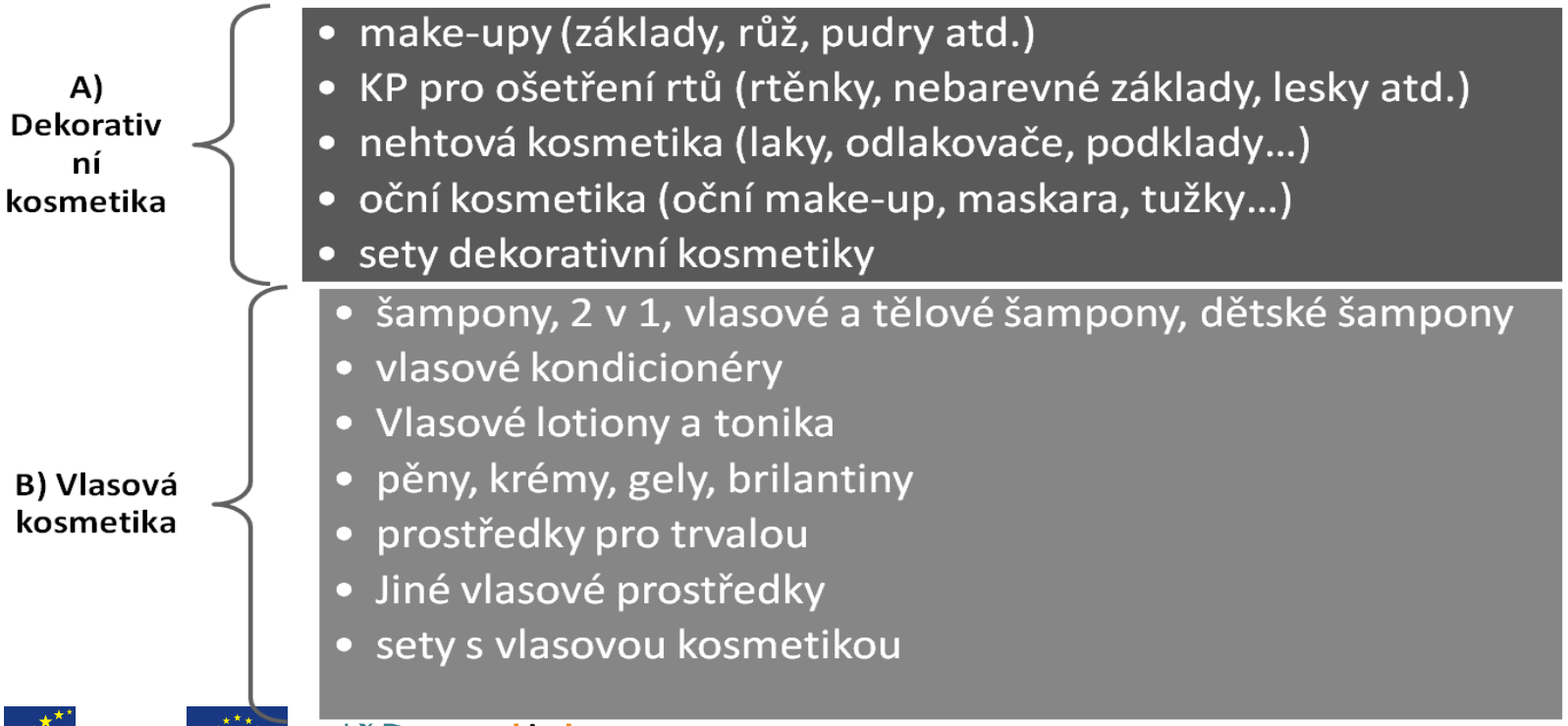

Kategorizace KP

C) Vlasová barviva

- vlasová barviva
- barvící šampony
- odbarvovací prostředky

D) Parfémy a vonné látky

- Parfémové extrakty, parfémy
- Toaletní, kolínské, levandulová voda aj.
- Toaletní, kolínská voda pro muže
- Dětské toaletní vody
- Pre a aftershave lotiony (ne balzámy a gely)
- sety

Kategorizace KP

E) Prostředky péče o kůži

(skin care)

- Pleťové prostředky (denní, noční krémy, antiaging a protivráskové krémy, exfoliační krémy, krémy a balzámy po holení atd.)
- Pleťové odličovače, tonery (ne oční)
- Prostředky péče o ruce
- Prostředky péče o tělo
- Dětská kosmetika (mléka, krémy, lotiony, ne mýdla, šampony)
- Sety

Kategorizace KP

F) Toaletní potřeby

- Mýdla, tekutá mýdla včetně dětských a speciálních mýdel
- Prostředky orální hygieny (pasty, ústní vody a další prostředky, spreje)
- Holící prostředky
- Pudry včetně dětských
- Prostředky intimní hygieny (deodoranty, zásypy na bázi talku)
- Koupelové prostředky (pěny, soli, oleje, gely…)
- Deodoranty a antiperspiranty
- Depilační prostředky
- Prostředky péče o nohy
- Sety (většinou s různými toaletními prostředky prostředky

G) Opalovací přípravky

Trh s kosmetikou

- jedno z nejdynamičtějších odvětví
- s farmaceutickým průmyslem patří k nejziskovějším odvětvím
- velmi široký záběr, označován často jako **C and T** průmysl (cosmetic and toiletries)
- EU nejvýznamnější trh (63,5 miliard €), USA pouze 38,2 miliard €, Japonsko 23,7 mld (r. 2006)
- V Evropě nejvýznamnější trhy Německo (11,7), Francie (10,4) a UK (10 miliard €)

segmentace trhu v EU:
cca 25 % každý ze segmentů skin care, hair care a toaletních prostředků,
15 % parfémy, 10 % dekorativní kosmetika (r. 2006)